

Gemeente,

De levensgeschiedenis van veel mensen wordt gekleurd door een streven naar geluk.

Naar gelukkig zijn.

In de huidige maatschappij is die trend duidelijk zichtbaar, maar dat verlangen heeft al oude papieren.

We zien het bijvoorbeeld ook terug in het verhaal over het volk Israël dat, eenmaal bevrijd uit Egypte, veertig jaar door de woestijn trekt om in het Beloofde Land te komen.

Het land van melk en honing.

Het land waar alles goed zou zijn en iedereen gelukkig kan zijn.

Maar zo werkt het niet.

Dat ondervinden we in de huidige maatschappij: geluk is geen duurzaam gevoel.

Het overkomt je, soms even.

Maar streven naar een gelukkige staat van zijn, dat gaat helemaal niet.

En dat zien we ook terug wanneer het volk Israël na 40 jaar in de woestijn op de grens staat van het Beloofde Land.

Ze komen gewoon in een volgend land terecht, in het land Kanaän.

En dat is een land als alle andere. Hun leven lang is het hun reisdoel geweest.

Gaf het betekenis aan hun tocht door de woestijn, door het leven.

Hielp het het volk groeien vanuit een bestaan waarin ze niet zichzelf konden zijn naar mensen die zelfstandig hun weg door het leven kunnen kiezen, een doel voor ogen hebben, zich verantwoordelijk opstellen.

Het reisdoel gaf een leven lang betekenis aan hun bestaan.

De boodschap lijkt te zijn: het werkelijke geluk in het leven zit 'm niet in streven naar gelukkig zijn.

Maar het zit in het streven naar wat werkelijk van waarde is.

Naar wat betekenis geeft aan je leven.

Naar wat er werkelijk toe doet, zinvol is.

Kanaän is in de bijbel een metafoor voor een gewoon leven in een gewoon land, maar dan wel met een dimensie die betekenis geeft aan je bestaan.

Ook Abraham wordt volgens het verhaal geroepen om op te trekken naar Kanaän, het is dezelfde metafoor.

Het is een beeld voor dat waar hij betekenis aan ontleent.

Voor wat zin geeft aan zijn bestaan.

Het zal de plek zijn waar zijn zoon geboren wordt en van waaruit hij dus stichter van een groot volk zal gaan worden: het waardevolste wat je in die dagen kon overkomen.

De zin van je leven kon je vinden in wat je voortbracht, in je nageslacht.

Dit wordt steeds benadrukt in het verhaal doordat hem dit keer op keer door God wordt beloofd: ga naar Kanaän en daar zul je gezegend worden met vele nakomelingen.

So far so good, zou je dan zeggen.

Abraham is keurig naar Kanaän getrokken en is daar gaan wonen.

Hij krijgt wanneer hij 100 jaar is een zoon en stelt zo zijn nageslacht veilig.

Maar dan – paradoxaal genoeg - loopt dit hele gebeuren uit op de opdracht om zijn eigen zoon Isaak te gaan offeren.

Juist die zoon van wie de vervulling van de belofte afhangt.

Zonder Isaak wordt Abraham geen vader van vele volkeren.

Het gaat hier om alles of niets.

Wat gebeurt hier?

Is dat wat van de grootste waarde leek ineens waardeloos?

Op een bepaalde manier doet het me denken aan Viktor Frankl, een beroemd neuroloog en psychiater die in de Tweede Wereldoorlog in enkele concentratiekampen heeft gezeten.

Hij heeft ze overleefd en heeft na de oorlog zijn ervaringen in de kampen omgezet in een therapievorm.

Hij noemde het de logotherapie, want het woord logos staat voor 'betekenis'.

Hij wilde mensen ermee helpen om ze tot hun betekenis te brengen.

Hij wilde mensen als het ware laten zien waar het land Kanaän ligt.

Hij wilde ze tonen hoe ze als gewoon mens met een gewoon leven van betekenis kunnen zijn voor anderen, en zelf ook betekenis kunnen ervaren in het leven.

Frankl had namelijk in het concentratiekamp gezien hoe allerlei neurologische symptomen bij mensen verdwenen, en hoe ongelooflijk laag het suïcide-cijfer was.

Hij concludeerde daaruit dat als je geconfronteerd wordt met wat er werkelijk toe doet in jouw leven en wanneer al het andere wegvalt, je anders in het leven komt te staan.

Je ervaart wat de betekenis is van jouw bestaan.

Op het moment dat je je dat bewust wordt, dan ga je ervoor en komt al het andere daarbij in de schaduw te staan.

Afgelopen week is in de veertigpluskring gesproken over vier pijlers die van belang zijn als het over betekenisgeving gaat.

De eerste sluit nauw aan bij wat Frankl zei: het hebben van een doel, een uitdaging, een richting – in elk geval iets om voor te gaan, waar je je voor in wilt zetten.

Daar kun je zin aan ontleen, je ervaart dat jij ertoe doet.

Precies hetzelfde zagen we in de metafoor van het land Kanaän.

De tweede van de vier elementen van betekenisgeving is Betrokkenheid – dat is het gevoel dat je bij andere mensen hoort.

Dat je lid bent van een groep of een gemeenschap, dat je je betrokken voelt bij de mensen om je heen en dat zij zich betrokken voelen bij jou.

Ik sprak gisteren een mevrouw die zei: dat herken ik wel.

Ik ben vorig jaar met pensioen gegaan, en toen had ik het gevoel nergens meer bij te horen. Ik ben toen meer vrijwilligerswerk in de kerk gaan doen, en dat hielp. Me betrokken voelen hielp om weer opnieuw betekenis te vinden in mijn leven.

De derde pijler wanneer het om betekenisgeving gaat is *Dat wat je overstijgt*.

Dat kunnen bijvoorbeeld die zeldzame momenten zijn dat je het gevoel hebt dat er een kracht is die je overstijgt, waardoor je wordt opgetild en je het gevoel hebt dat je ertoe doet.

Maar het kan ook zijn wanneer je een zegen ontvangt in de kerk, of samen avondmaal viert. Even los van het moment, van je eigen doordeweekse bestaan ervaar je je deel van een groter geheel.

En dan de vierde pijler, die sluit naadloos aan bij het thema van de afgelopen maanden, namelijk: hoe vertel je je verhaal?

Dat heeft ermee te maken dat ieder mens zijn eigen verhaal vertelt over zijn levensverhaal.

Je interpreteert, onthoudt sommige dingen wel en juist andere niet, benoemt het een, laat het andere weg, en zo vertel je over je leven.

Maar er zijn ook altijd andere manieren om ernaar te kijken.

Andere invalshoeken kunnen weer andere inzichten en interpretaties geven.

Je levensverhaal is geen stapeling van feiten, maar is het verhaal door jouw ogen gezien.

Wat Viktor Frankl bijvoorbeeld deed bij patiënten, was ze hun verhaal op een andere manier laten vertellen.

Hij vroeg ze: Wat was werkelijk van betekenis voor jou, waar ben je voor gegaan? En wat was eigenlijk niet zo heel belangrijk?

Even samenvattend: we kwamen van Abraham die in Kanaän is gaan wonen om daar de werkelijke betekenis in zijn leven te vinden.

Aan de hand daarvan hebben we het gehad over Viktor Frankl die zegt dat je de betekenis van je leven vindt wanneer je alles wat er niet werkelijk toe doet, weglaat.

En we hebben vier elementen bekeken die kunnen leiden tot betekenisgeving aan je leven: doel, betrokkenheid, dat wat je overstijgt, je verhaal vertellen.

Straks vieren we samen avondmaal.

Dat doen we als gedachtenis aan iemand die ook wist waar Abraham de mosterd haalde: ook Jezus ging tot het uiterste om te voldoen aan wat God van hem vroeg.

Zowel Jezus als Abraham lieten zien dat betrokkenheid bij anderen belangrijk was.

Ze toonden die door hun toewijding aan hun opdracht.

Ze gingen niet voor zichzelf maar voor het hogere doel en impliciet gaven ze daarmee betekenis aan de mensen die na hen zouden komen.

Een doel hadden zowel Abraham als Jezus.

Uit beider levensverhalen blijkt dat ze wilden laten zien dat het vertrouwen in de kracht van leven, liefde en licht leidt tot nieuw leven.

Tot toekomst. Tot een betekenisvol bestaan.

Het derde element van betekenisgeving speelt in hun beider verhalen een grote rol.

Over allebei wordt verteld dat ze als het ware een persoonlijke relatie met God hadden, daar ook hele gesprekken mee voerden.

En het laatste element als het gaat over betekenisgeving, is het vertellen van je verhaal. Abraham leek daarin tot het absurde te gaan door zijn zoon te willen offeren.

Maar wanneer we naar Viktor Frankl kijken, heeft Abraham juist door het toelaten van die mogelijkheid, ervaren waar zijn werkelijke betekenis in het bestaan ligt. Door tot het punt te gaan waarop hij zijn zoon zou vermoorden, kwam de manier waarop hij zijn levensverhaal en zijn levensopdracht tot dan toe had verteld, in een ander daglicht te staan.

Alles in zijn leven wat er niet echt toe deed, viel op dat moment weg.

Er was alleen nog hijzelf, zijn zoon en daarmee zijn nageslacht, en God.

En op dat moment ontdekte hij de werkelijke betekenis van zijn bestaan.

Hij ontdekte dat het helemaal niet om hemzelf ging, dat het bij wijze van spreken niet om zijn persoontje ging die de eerste aartsvader zou worden, maar dat zijn betekenis lag in zijn nageslacht dat beginnen zou bij deze zoon.

Op het 'moment supreme' liet hij het mes los en had hij de betekenis van zijn leven niet alleen ontdekt, maar ook tot in het diepst van zijn vezels ervaren.

Iets vergelijkbaars zou je over Jezus kunnen zeggen: juist doordat hij zijn leven verloor, leeft hij voort tot op de dag van vandaag.

Dat is waarom we vandaag samen avondmaal vieren.

We brengen ons figuurlijk te binnen wat werkelijk, ten diepste van betekenis is, doordat iemand dat ooit tot op de bodem van het bestaan heeft doorvoeld en doorstaan.

Viktor Frankl vroeg mensen om te onderzoeken wat er werkelijk toe doet in het leven, om vandaar uit betekenis te kunnen ervaren.

Het vieren van het avondmaal kan ons daar dichterbij in de buurt brengen.

Amen.